

УДК 330.322 (477)

ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ

А.В. Мешков, О.Ю. Ментель

Донецький національний технічний університет

В статті обґрунтовано необхідність активізації інноваційно-інвестиційних процесів на підприємствах, визначено необхідні передумови розвитку інноваційно-інвестиційних процесів на підприємствах та запропоновано механізм інвестиційного процесу, адаптований до сучасних умов господарювання.

Економічний стан підприємств України характеризується гострим дефіцитом капіталу, який призводить до погіршення умов і результатів функціонування суб'єктів господарювання і, як наслідок, до зменшення попиту на вітчизняну продукцію. Власні внутрішні резерви збільшення інвестиційних ресурсів підприємств є на даний час недостатніми для забезпечення ефективного виробництва, а залучення зовнішніх джерел фінансування через низьку інвестиційну привабливість більшості українських підприємств здійснюється в недостатніх обсягах.

Необхідним завданням сучасної економіки є формування виробництва конкурентоспроможної продукції, що неможливо без відповідного інвестиційного забезпечення. Серед основних причин недостатньої інвестиційної активності економіки України є несприятливий інвестиційний клімат, недосконале законодавство, низький рівень захисту прав інвесторів, нерозвинений фондовий ринок. Виходом із такої ситуації є активізація інноваційно-інвестиційної діяльності та створення цілісної системи її фінансового забезпечення. Ця система повинна ґрунтуватися на широкомасштабному залученні та максимально ефективному використанні фінансових ресурсів із різних джерел. Отже, оскільки показники економічного зростання тісно пов'язані з розвитком інвестиційної діяльності, то питання оптимального функціонування механізму інвестиційного процесу набуває актуальності в сучасній українській економіці.

Питаннями дослідження особливостей інвестиційного процесу займаються такі автори, як Блохін В.С., Бровко К.М., Гайдуцький А.П., Данілов О.Д., Іткін О.Ф., Коваленко Ю.М., Лісова Н.О., Музиченко А.С., Недашківський М.М., Панкова М.О., Пересада А.А., Степанов

Д.В., Тимонін О.М., Удалих О.О. Федоренко В.Г., Хобта В.М. В своїх роботах вищеназвані автори досліджували активізацію інвестиційних процесів на фінансових ринках, стимулювання інвестиційних процесів на підприємствах, основні тенденції міжнародних інвестиційних процесів, вплив різноманітних чинників на розвиток інвестиційного процесу, зв'язок макроекономічних показників з інвестиційною діяльністю. В той же час деякі питання, пов'язані з побудовою та формуванням механізму інвестиційного процесу, ще потребують подальшого розвитку.

Мета даної статті полягає в визначенні необхідних передумов розвитку інноваційно-інвестиційних процесів на підприємствах та запропонуванні механізму інвестиційного процесу, адаптованого до сучасних умов господарювання.

Інноваційно-інвестиційний процес представляє поєднання генерації та впровадження ідеї в будь яку галузь науки і техніки та управління інноваціями до моменту її впровадження в виробництво шляхом вкладання інвестицій. Після цього процес перетворюється в інвестиційний і здійснюється згідно з його стадіями: передінвестиційною, інвестиційною та ліквідаційною.

Передумови розвитку інноваційно-інвестиційного процесу на підприємстві повинні розглядатися окремо для інноваційної та інвестиційної складової. На здійснення інноваційних процесів впливають умови господарювання на вітчизняних підприємствах. Авторами були виявлені певні особливості здійснення інноваційних процесів на підприємствах, які зводяться до наступного:

1. Використання особливостей географічного розташування країни для планування діяльності.
2. Форми власності, які притаманні економіці країни.
3. Галузевий напрямок розвитку інноваційного процесу.
4. Розвиток інститутів розробки і впровадження інновацій.
5. Обсяги фінансування інноваційної діяльності підприємств.
6. Розвиток приватних підприємств, в тому числі і малого бізнесу.

Таким чином, на інтенсивність інноваційної діяльності в країні взагалі та на підприємствах окремо впливає те, наскільки вигідно для себе суб'єкт інноваційної діяльності використовує територіальне розташування, форму власності підприємств, галузь впровадження інновацій, вплив факторів ризику та невизначеності.

В умовах обмежених власних фінансових ресурсів одним з прийнятних підходів до управління інвестиційною діяльністю на підприємстві є інвестиційне проектування. Існуючі механізми

інвестиційного процесу мають певні недоліки функціонування, такі як відсутність обґрунтування мотивації інвестора, вибору альтернатив. На основі базових інвестиційних механізмів нами розроблено комплексний механізм інвестиційного процесу, який усуває зазначені недоліки та має низку переваг (рис. 1).

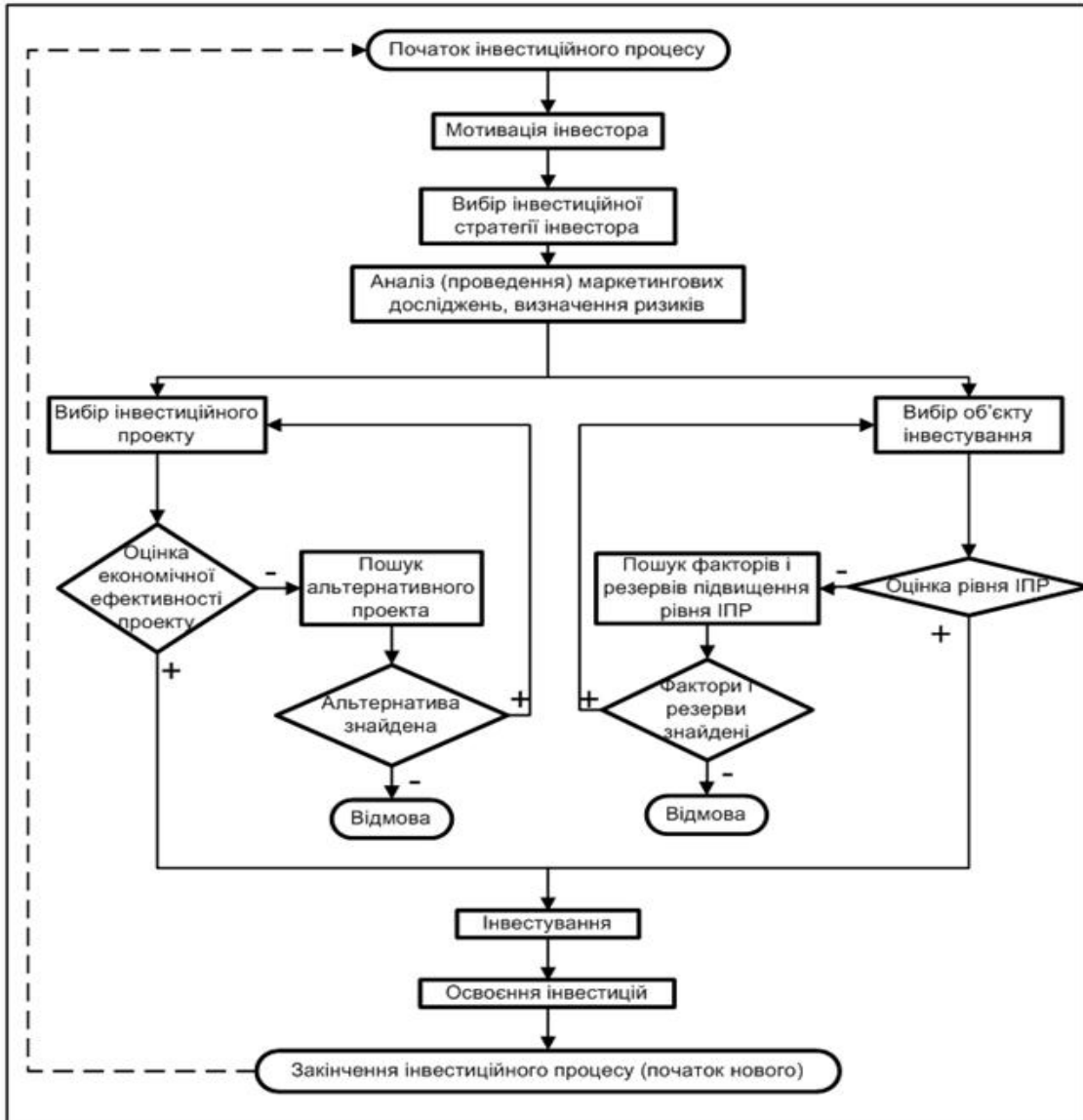

Рис. 1. Комплексний механізм інвестиційного процесу

Застосування цього механізму при реалізації інвестиційної програми підприємства сприяє оптимізації управлінських рішень в інвестиційній сфері, більш ефективному використанню обмежених інвестиційних ресурсів підприємства, зниженню потреби в ресурсах, що залучаються, позитивній динаміці основних показників фінансово-господарської діяльності. Інвестиційний процес триває в три стадії:

доінвестиційну, інвестиційну та ліквідаційну.

Доінвестиційна стадія розпочинається з мотивації інвестора. Мотивація індивідуального інвестора є базовою щодо інших мотиваційних рівнів (колективні форми інвестування та підприємства), її стан та розвиток спрямовують дію підприємств, установ (у тому числі міжнародних), держави як інвесторів. Крім того, на мотивацію інвестора може впливати зовнішня ситуація, власні можливості, умови досягнення цілей, переваги, моральний контроль, наслідки дії. Наступним етапом інвестиційного процесу є вибір інвестиційної стратегії інвестора. На цьому етапі інвестору доцільно не лише спланувати власні дії на довгострокову перспективу з метою отримання прибутку та забезпечення власних інвестиційних цілей, але й диверсифікувати свої ризики.

Після вибору інвестиційної стратегії проводиться аналіз маркетингових досліджень, визначаються можливі ризики інвестиційної діяльності. Потенційному інвестору доцільно не витратити кошти на розробку нових досліджень, а скористатись вже існуючими. запозичити іноземний досвід вирішення аналогічного питання. Цим етапом завершується доінвестиційна стадія інвестиційного процесу.

В інвестиційній стадії поданий механізм розгалужується на два складових механізми окремо для реципієнта інвестицій і для інвестора. Реципієнт інвестицій обирає актуальний для себе інвестиційний проект. Після вибору проекту необхідно виконати оцінку економічної ефективності цього проекту.

В результаті позитивної оцінки та визнання обраного проекту ефективним реципієнт переходить до етапу інвестування. В разі негативної оцінки економічної ефективності проекту реципієнт здійснює пошук альтернативного проекту, в результаті якого знову проводить оцінку економічної ефективності проекту або відмову від здійснення цього інвестиційного проекту.

Інвестор обирає реципієнта інвестицій і виконує оцінку рівня інвестиційної привабливості реципієнта. В разі позитивної оцінки інвестор переходить до етапу інвестування, в разі негативної здійснює пошук резервів і факторів підвищення рівня інвестиційної привабливості реципієнта. Отримані фактори і резерви підвищення рівня ІПР знову підлягають оцінці. Наявність позитивної оцінки призводить до переходу на наступний етап інвестиційної стадії, негативна оцінка призводить до відмови від здійснення проекту.

На етапі інвестування виконуються будівельно-монтажні роботи, поставка обладнання, формування адміністрації, набір і навчання

персоналу тощо. Етап освоєння інвестицій передбачає безпосередньо проведення інвестиційної діяльності, тобто вкладання певних коштів в певний проект з метою отримання прибутків в перспективі. Цим етапом завершується інвестиційна стадія. Ліквідаційна стадія полягає в закінченні інвестиційного процесу після досягнення цілей інвестора. Отримавши прибуток, він не затримується надовго в поточному проекті, а шукає нового реципієнта інвестицій. Аналогічно і для реципієнта: після закінчення поточного проекту необхідно розпочинати пошук нового. Тому остання стадія поточного інвестиційного проекту автоматично може стати першою для нового. Дотримання послідовності виконання етапів та стадій поданого механізму сприятиме зменшенню ступеня невизначеності і ризику при здійсненні інвестиційного проекту. Наявність гнучкої системи управління механізмом дозволить спростити діагностику фінансового стану підприємства.

Висновки

Відповідна реалізація зазначених рекомендацій з активізації інноваційно-інвестиційного процесу сприятиме більш налагодженому функціонуванню інвестиційного механізму в сучасній українській економіці. В перспективі більш повних досліджень потребують такі елементи інвестиційного механізму, як блок аналізу (проведення) попередніх досліджень, процедура пошуку факторів та резервів підвищення рівня інвестиційної привабливості реципієнта інвестицій, яким буде приділено увагу у майбутніх авторських дослідженнях. З урахуванням проведених і перспективних досліджень процедури функціонування комплексного механізму інвестиційного процесу його використання призведе до підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників та надасть можливість збільшити притоки капіталу в країну.

Бібліографічний список

1. Інвестиційно-інноваційна діяльність та система її функціонального забезпечення: автореф. дис... докт. екон. наук: 08.04.01 [Електронний ресурс] / А.Я. Кузнецова; НАН України. Ін-т екон. та прогн. – Київ, 2005. – 20 с. – укр.
2. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України: автореф. дис... докт. екон. наук: 08.04.01 [Електронний ресурс] / Б.Л. Луців; Терноп. держ. екон. ун-т – Тернопіль, 2005. – 19 с. – укр.
3. Механизм активизации инвестиционного процесса в реальном секторе экономики (воспроизводственный аспект): автореф. дис... докт. екон. наук: 08.00.01 [Электронный ресурс] / В.М. Кручинина; Моск. гуманитар. ун-т – М, 2006. – 20 с. – рус.